

1919թ. մարտ 6-ին Գորիս հասաւ Հայաստանի կառավարութեան նշանակած Զանգեզուրի ընդհանուր կոմիսարը՝ փոխ-գնդ. Արսէն Շահմագեանը, որից յետոյ Զանգեզուրն այլևս կապուեց Երևանի հետ: Շահմագեանի պաշտօնը կէս դադանի էր. Ղարաբաղ—Զանգեզուր Ազրբէջանին կցել աշխատող անգլիացիների ճնշման տակ, Հայաստանի կառավարութիւնը պաշտօնական ձև չէր տալիս իր գործունէութեան Զանգեզուրում: Հակառակ դրան, Զանգեզուրը, երկրի միւս մասերին հաւասար, օգտուում էր Հայաստանի պետական միջոցներէրց:

Մարտ 31-ին Գորիսում հրաւիրուեց համագանգեզուրեան մի համագումար, ուր Ազգ. Խորհուրդը ներկայացրեց իր հրաժարականը: Եւ նրա տեղ, ընդառաջ գնալով ժողովրդի միահամուռ փափաղին, ընտրուեց Զանգեզուր—Ղարաբաղի Շրջանային Խորհուրդ անունով մի մարմին՝ այդ ձևով հանգիստւորապէս նւիրազործելով Ղարաբաղ—Զանգեզուրի միութիւնը և այս երկսի կցումը Մայր—Հայաստանին: Շրջ. Խորհուրդի անդամներ ընտրուեցին Ա. Շիրինեանը, Մ. Զաքարեանը, Յ. Տէրունին, Խ. Դանիէլեանը (չորսն էլ դաշնակցական), Եր. Բագունց, Սահ. Տէր—Հայրապետեան (բոլշևիկ) և Ս. Մ.—Ստեփանեան (անկուս.): Ղարաբաղի կողմից խորհուրդի մէջ մտան՝ Գեր. Բայրաբեանը, Եղիշէ Իշխանեանը, Մելիք. Եսայեանը, Աւ. Ասատուրեանը և Արս. Բաղունցը: Վերջիններս այդ ժամանակ՝ խուսափելով անգլիացիներէ հալածանքներէրց՝ գտնուում էին Գորիսում, որտեղից և հետևում էին Ղարաբաղի անց ու դարձերին:

Վերակազմուեց երկրի ինքնապաշտպանութեան գործը: Շրջ. Խորհուրդի անդամներից կազմուեց զինւորական խորհուրդ, իսկ սպաներից՝ գլխաւոր սպայակոյտ: Շրջաններում նշանակուեցին զինւորական հրամանատարներ՝ Սիսեանում Պօղոս Տէր—Դաւթեանը, Տաթևում՝ Խ. Մալինցեանը, Տեղ—Խնձորեսկում՝ Մ. Հիւսէյնեանը, Ղափանում՝ Յ. Տէր—Պետրոսեանը, Մեղրիում՝ Շահպագեանը: Կարգուեցին նաև ճակատապետներ՝ Զաբուղում, Զէյլիս—Հազարակում, Բաղարչայում, Նորս—Գոմբիում:

Զուգընթացաբար տարւում էր նաև քաղաքացիական մասի կազմակերպական աշխատանքը: Գաւառապետ նշանակուեց Ն. Յովսէփեանը, օգնական և միլիցիայպետ՝ Սաքօն: Միլիցիայի թիւը կրկնապատուեց: Բացուեցին փոստատները և կանոնաւորուեց փոստային յարաբերութիւնը Երևանի հետ: Վերաբացուեց Գորիսի պետական դանձարանը: Հիմնուեց պետական վերահսկողութիւն: Վերաբացուեցին Գորիսի և Հանքերի հիւանդանոցները, բուժակային կայաններն ու դեղատները: Սկսեց գործել զինւորական ատեանը:

Մինչև յուլիսի վերջերը կազմակերպական աշխատանքներն արդէն վերջացած էին: Օգոստոսին Շրջանային Խորհուրդը աշխատանքների բաժանում կատարեց իր անդամների միջև՝ հիմնելով հետեւեալ վարչութիւնները. վարչապետ և ներքին գործերի վարիչ՝ Ա. Շիրինեան, օգնական՝ Ս. Մ.—Ստեփանեան, հաղորդակցութեան՝ ինժ. Ա. Բագունց, կրթական՝ Յ. Տէրունի, առողջապահութեան և խնամատարութեան՝ Ա. Աւետիսեան, օգն. Խ. Դա-